

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi L. M.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt III AUa [...] z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 kwietnia 2022 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...]w sprawie o sygn. akt III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu L. M. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] sumę pieniężną w wysokości 2 000 (dwa tysiące) złotych;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zwraca ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego L. M. kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem uiszczonej opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 3 stycznia 2022 r. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki L. M., wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych o sygn. akt. III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w [...] III Wydział Pracy I Ubezpieczeń Społecznych rozpoznającemu sprawę zalecenia jej rozpoznania;
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego L. M. kwoty 15 000 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na rzecz skarżącego kosztów niniejszego postępowania.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w grudniu 2019 r. wniósł do Sądu Apelacyjnego w [...] apelację od wyroku Sądu Okręgowego w W., zaś na początku 2020 r. doręczono mu odpowiedź na apelację. Dalej w uzasadnieniu podniesiono, że przez ponad dwa lata Sąd Apelacyjny w [...] nie podjął żadnych czynności w sprawie, dlatego też uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania, albowiem naruszono prawo skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Skarżący wskazał również, iż sprawa ma dla niego niebagatelne znaczenie (dotyczy odwołania od decyzji ZUS z dnia 21 stycznia 2018 r. wydanej w zakresie obciążenia skarżącego składkami na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne z działalności gospodarczej w sytuacji, gdy były w tym samym czasie opłacane z tytułu umowy o pracę), a swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. W ocenie skarżącego w przypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia będzie musiał na skutek opieszałości Sądu Apelacyjnego w [...] ponieść dodatkowe koszty odsetek, które powstały na skutek przewlekłości postępowania.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] w odpowiedzi na skargę z dnia 28 lutego 2022 r. zgłosił swój udział w toczącym się postępowaniu oraz wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego:

z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, LEX nr 2056884; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

Z analizy akt sprawy wynika, że w dniu 12 grudnia 2019 r. do Sądu Okręgowego w W. wpłynęła apelacja skarżącego od wyroku z dnia 24 września 2019 r. Na zarządzenie przewodniczącego z dnia 16 grudnia 2019 r. akta sprawy wraz z apelacją zostały przekazane Sądowi Apelacyjnemu w [...], do którego wpłynęły w dniu 19 grudnia 2019 r. W tym samym dniu sprawa została zarejestrowana w repertorium AUa oraz skierowana do przydziału sędziego referenta w systemie SLPS. Przydział sprawy odbył się 20 grudnia 2019 r. Zarządzeniem z dnia 30 grudnia 2019 r. skarżącego wezwano do uzupełnienia braków formalnych apelacji, które usunięte zostały 6 lutego 2020 r. (data stempla pocztowego). Zarządzeniem z dnia 10 lutego 2020 r. sprawę skierowano do spraw oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej zgodnie z kolejnością wpływu oraz do wylosowania pozostałych członków składu orzekającego. W dniu 12 lutego 2020 r. wyekspediowano do pełnomocnika ZUS odpis apelacji. Odpowiedź Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na apelację wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w dniu 24 lutego 2020 r. Na zarządzenie z dnia 25 lutego 2020 r. odpis odpowiedzi na apelację doręczony został skarżącemu. Referendarz sądowy w zarządzeniu z dnia 31 marca 2020 r. stwierdził, że w apelacji ubezpieczonego podniesiono zarzuty, których uwzględnienie wymagałoby przeprowadzenia rozprawy. Zarządzeniem z dnia 3 sierpnia 2021 r. sprawę skierowano do

wyznaczenia rozprawy. W dniu 11 stycznia 2022 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na dzień 24 lutego 2022 r. Wyrokiem z tego dnia Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację ubezpieczonego oraz obciążył go kosztami postępowania apelacyjnego.

Dodatkowo Sąd Najwyższy uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy sygn. akt III AUa [...] w Sądzie Apelacyjnym w [...] na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r. do 20 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020, poz. 433), natomiast od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491).

Znaczenie dla stwierdzenia tego, czy do przewlekłości w analizowanej sprawie doszło ma treść art. 15zzs ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.). Stosownie do ust. 1 ww. artykułu w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r., I NSP 128/20; z 24 marca 2021 r., I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12).

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości,

iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony. Potencjalna możliwość wyznaczenia rozprawy apelacyjnej w ocenie Sądu Najwyższego miała miejsce w dniu 25 lutego 2020 r. kiedy to sąd apelacyjny doręczał odpis odpowiedzi na apelację ubezpieczonemu. Wówczas znane były już stanowiska stron i zasadnym było wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej, który zarządzono dopiero w dniu 11 stycznia 2022 r., po wniesieniu przez skarżącego skargi na przewlekłość postępowania. Tym samym pomiędzy 25 lutego 2020 r. i 11 stycznia 2022 r. zdaniem Sądu Najwyższego wystąpił w zasadzie niczym nieuzasadniony okres bezczynności sądu apelacyjnego trwający 1 rok, 10 miesięcy i 15 dni. Czynności podjęte w tym czasie przez sąd apelacyjny (analiza akt sprawy przez referendarza celem skierowania na posiedzenie niejawne, losowanie pozostałych członków składu) choć zmierzały *de facto* do umożliwienia rozpoznania sprawy, jedynie sprawiały wrażenie podejmowania przez sąd czynności zmierzających do merytorycznego jej rozstrzygnięcia.

W ocenie Sądu Najwyższego nawet po odjęciu od ww. czasu bezczynności sądu apelacyjnego wynoszącego 1 rok, 10 miesięcy i 15 dni, okresu od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. (1 miesiąc i 23 dni), bezczynność sądu apelacyjnego wciąż wynosiła ponad 12 miesięcy. W powyższych okolicznościach zdaniem Sądu Najwyższego uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie sygn. akt III AUa [...] toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w [...].

Przechodząc do oceny argumentacji podniesionej przez uczestnika postępowania mającej wskazywać na bezzasadność skargi, w orzecnictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzecniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca

2006 r., sygn. akt III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120). Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącego dotyczącego przyznania kwoty 15 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] sumy pieniężnej w wysokości 2 000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się od wniesienia 8 stycznia 2018 r. odwołania skarżącego od decyzji ZUS, to za cztery zakończone lata postępowania na rzecz L. M. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] należało zasądzić kwotę 2 000 zł.

Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do przyznania skarżącemu pełnej żądanej przez niego kwoty 15 000 zł. Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za tym przemawiających, a argumentacja L. M. dotycząca kosztów odsetkowych powodowanych przez opieszałe działanie sądu apelacyjnego nie jest przekonująca. Jak już wyżej wskazano, długotrwałe rozpoznanie sprawy nie było spowodowane celowym działaniem sądu (a na takie działanie *de facto* wskazuje skarżący), lecz okolicznościami od sądu niezależnymi, pozostającymi w gestii władzy ustawodawczej i wykonawczej. Co więcej decyzja o zaprzestaniu uiszczania składek stanowiła w ocenie Sądu Najwyższego świadome działanie skarżącego. Jako profesjonalista w dziedzinie prawa, skarżący musiał liczyć się z konsekwencjami takiej decyzji i przewidzieć jej skutki.

Z tych też względów, skarga podlegała oddaleniu w pozostałym zakresie.

Skarga podlegała również oddaleniu w zakresie, w jakim skarżący domagał się wydania Sądowi Apelacyjnemu w [...] zalecenia rozpoznania sprawy, albowiem w dniu 11 stycznia 2022 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na dzień 24 lutego 2022 r. i wyrokiem z tego dnia Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację ubezpieczonego oraz obciążył go kosztami postępowania apelacyjnego. Wobec prawomocnego zakończenia postępowania wydawanie zaleceń sądowi II instancji stało się bezprzedmiotowe.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji, oddalając skargę w pozostałym zakresie na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość w punkcie 3.

O opłacie od skargi w punkcie 4 postanowienia orzeczono na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 755, ze zm.). Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia września 2006 r. sygn. akt III SPZP 2/06, skarga na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki wniesiona przez ubezpieczonego w sprawie odwołania rozpoznawanego przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych jest wolna od opłat (art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398).

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.